

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია

ქართული ენციკლოპედიის ი. აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია

ბოლნისი

ბოლნისი, ქალაქი (1967-იდან) აღმ. საქართველოში, ბოლნისის მუნიციპალიტეტის ცენტრი.

მდებარეობს მარნეულის ვაკეზე, მდ. მაშავრის (ხრამის მარჯვ. შენაკადი) ნაპირზე. რკინიგზის სადგური მარნეულ-კაზრეთის მონაკვეთზე. ზ. დ. 560 მ, თბილისიდან 63 კმ. 8,9 ათ. მცხ. (2014). ჰავა ზომიერად თბილი სტეპისაა, იცის ცხელი ზაფხული და ზომიერად ცივი ზამთარი. საშ. წლ. ტემპ-რა 12°C, იანვ. - 0,3°C, ივლ. 23,6°C; აბსოლ. მინ. - 25°C, აბსოლ. მაქს. 40°C. ნალექები 5700 მმ წელიწადში.

ქალაქს „ბოლნისი“ დაერქვა მეზობელ ხევში ძველთაგანვე არსებული პუნქტების სახელწოდების მიხედვით. თანამედროვე ბ-ს უჭირავს ისტ. სოფლების ყორანთის, ველკეთილისა და სატრედოს ტერიტორიები. 1392 ყორანთა პირველად იხსენიება საკათოლიკოსო მამულების სიაში და შემდგომშიც ბარათაშვილები მას ძირითადად სვეტიცხოვლის საკუთრებად მიიჩნევდნენ. XIX ს-ში აქ შეიქმნა გერმ. კოლონია ეკატერინენფელდი (1924-მდე; შემდეგ 1943-მდე - დაბა ლუქსემბურგი).

ბ-ში არის ღვინის, საკონსერვო და ყველ-კარაქის ქ-ნები, მინერ. წყლისა და სამკერვალო საწარმოები, მეფრინველეობის ფ-კა. სკოლამდელი დაწესებულებები, საჯარო და სამუსიკო სკოლები, მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლი, ბ-კა, მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი, კულტსახლი, ს.-ს. ორბელიანის სახ. ბოლნისის სახალხო თეატრი, კინოთეატრები, კულტ. და დასვენების პარკი. მოსახლ. ჯანმრთელობის დაცვას ემსახურება შპს „ბოლნისის ცენტრალური კლინიკა“.

ბ-ის ისტ. ძეგლებიდან მნიშვნელოვანია წმ. გიორგის ყორანთის ეკლესია (XIII – XIV სს. მიჯნა). გორა, რ-ზედაც ეს ეკლესიაა აგებული, ენეოლითური ხანის ნასახლარის ნაშთებსაც შეიცავს. საყურადღებოა აგრეთვე გვიანდ. ფეოდ. ხანის სატრედოს თალოვანი ხიდი მდ. მაშავერაზე, რ-იც ახლაც მკვიდრად დგას.

წყარო: ვახუშტი ბატონიშვილი, აღწერა სამეფოსა საქართველოსა, თ. ლომოურისა და ნ. ბერძენიშვილის რედ., თბ., 1941.

ლიტ.: გო მ ე ლ ა უ რ ი ი., ყორანთა – შუა საუკუნეების ხუროთმოძღვრული ძეგლი, «მაცნე», 1966, № 3; К а к а б а д з е С. С., Грузинские документы Института народов Азии АН СССР, М., 1967.

ვ. ჯაოშვილი

დ. ბერძენიშვილი
